

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIZIŲ VALDYMO IR CIVILINĖS SAUGOS ĮSTATYMO
NR. VIII-971 2, 3, 4, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 34, 37,
38 IR 47 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 16¹ IR 31¹
STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS REZERVO
ĮSTATYMO NR. VIII-1908 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS OFICIALIOSIOS STATISTIKOS IR VALSTYBĖS DUOMENŲ
VALDYSENOS ĮSTATYMO NR. I-270 20 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 2, 5, 8, 13
STRAIPSNIŲ IR PENKTOJO SKIRSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ OBJEKTŲ
APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 4 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS BRANDUOLINĖS ENERGIJOS ĮSTATYMO NR. I-1613 7, 15, 17 IR 39
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BRANDUOLINĖS
SAUGOS ĮSTATYMO NR. XI-1539 38 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS GELEŽINKELIŲ TRANSPORTO KODEKSO 3, 29⁶ IR 29⁸
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

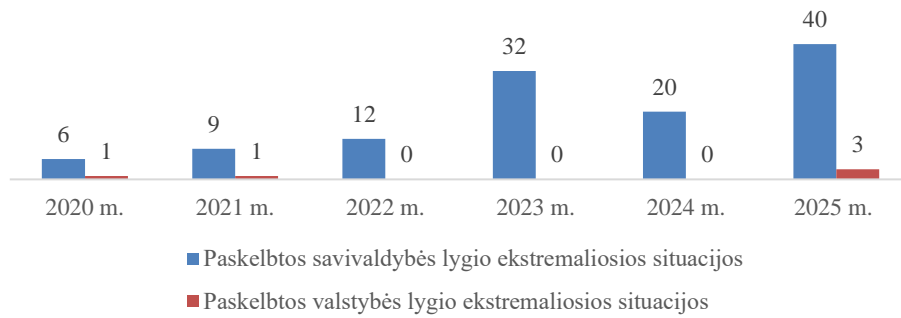
1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 2, 3, 4, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 34, 37, 38 ir 47 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16¹ ir 31¹ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo Nr. VIII-1908 13 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymo Nr. I-270 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 5, 8, 13 straipsnių ir penktojo skirsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 4 priedo pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo Nr. I-1613 7, 15, 17 ir 39 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo Nr. XI-1539 38 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso 3, 29⁶ ir 29⁸ straipsnių pakeitimo įstatymo projektai (toliau kartu – įstatymų projektai) parengti siekiant:

- įgyvendinti Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. XIV-2946 „Dėl Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – CSSPP), pagal kurią (15.1.2 ir 15.5.1 papunkčiai) numatyta tobulinti priedangų teisinį reguliavimą ir įteisinti jungtines greitojo reagavimo komandas;
- įgyvendinti Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 323 punktą, pagal kurį numatyta skirti ypač daug dėmesio civilinei gynybai, kaip neatsiejamai valstybės ir visuomenės pasirengimo krašto gynybai daliai, šioje srityje prioritetą teikiant gyventojų perspėjimo, evakuacijos ir kolektyvinės apsaugos statinių (priedangų ir slėptuvių) sistemos, skirtos gyventojų saugumui, veiksmingai plėtrai;
- atliepti pasikeitusią saugumo aplinką ir spręsti praktikoje matomas problemas.

1.1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys

Krizės ir ekstremaliosios situacijos gali sukelti ar sukelia didelį pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų būtinausioms gyvenimo (veiklos) sąlygoms, turtui, aplinkai, gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų atlikimui, viešajai tvarkai. Vertinant 2020–2025 m. duomenis, kasmet šalyje vidutiniškai paskelbiamos 25 naujos ekstremaliosios situacijos (pav.).

Pav. Ekstremaliųjų situacijų, paskelbtų 2020–2025 m., skaičius

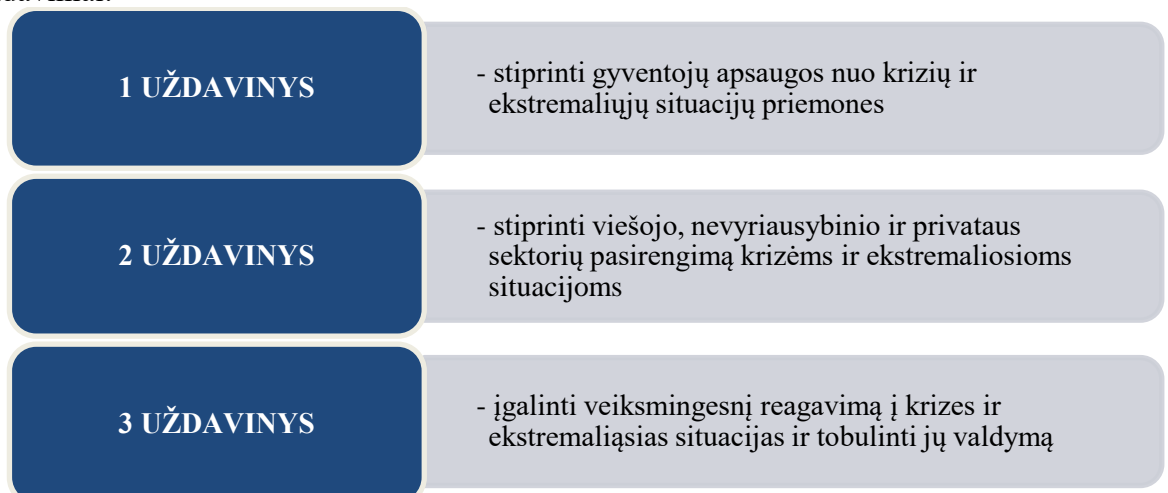
Tai, kad grėsmių aplinka išlieka kompleksiška bei sudėtinga, rodo ir Nacionalinio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo (toliau – NRA) duomenys. Pagal NRA iš 29 vertintų galimų pavojų 4-ių rizikų lygis yra labai didelis, 7-ių – didelis:

Eil. Nr.	Pavojus	Rizikos lygis
1.	Pavojus valstybės saugumui	Didelis
2.	Lietuvos piliečių suėmimai, laikinas pagrobimas ar kelionės sutrikdymas užsienio valstybėje	Labai didelis
3.	Melagingi pranešimai	Labai didelis
4.	Užsienio valstybės taikomos ekonominio poveikio priemonės Lietuvai	Didelis
5.	Gamtinių dujų tiekimo sutrikimas ar nutraukimas	Didelis
6.	Branduolinė avarija Baltarusijos atominėje elektrinėje	Labai didelis
7.	Gaisrai ir (ar) sprogimai	Didelis
8.	Stichiniai, katastrofiniai hidrologiniai ir meteorologiniai reiškiniai	Labai didelis
9.	Pramoninė avarija	Didelis
10.	Kenksmingųjų organizmų židiniai	Didelis
11.	Epidemijos ir (ar) pandemijos	Didelis

Tam, kad būtų tinkamai suvaldytos susidariusios krizės ir ekstremaliosios situacijos bei siekiant mažinti jų riziką, šalyje sukurta ir nuo 2023 m. veikia integruota krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo sistema, kurios tobulinimas numatytas CSSPP.

1.2. Parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Įstatymų projektų tikslas – tobulinti krizių valdymo ir civilinės saugos srities ir susijusį įstatyminių reguliavimą taip, kad pasirengimas krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, jų prevencija, likvidavimas ir padarinių šalinimas būtų organizuojami ir atliekami veiksmingiau. Šį tikslą sudaro trys uždaviniai:

1 uždavinys „Stiprinti gyventojų apsaugos nuo krizių ir ekstremaliųjų situacijų priemones“ siekiama:

- tobulinti perspėjimo sistemą taip, kad didėtų jos aprėptis, būtų nustatytas aiškesnis ir greitesnis jos aktyvavimo algoritmas ir ji būtų įtraukta į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą;
- sudaryti prielaidas visuotinumui (apimant valstybės ir savivaldybių institucijas, kitas įstaigas, ūkio subjektus, veiklos vykdytojus ir gyventojus) rengiantis gyventojų evakavimui ir jį vykdančiam;
- gerinti prielaidas plėsti apsaugos statinių ir patalpų (priedangų, slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių) tinklą;
- gerinti sąlygas pasiruošimui gyventojams teikti humanitarinę pagalbą (maistas, vanduo ir kt.), sukuriant civilinės saugos pagalbos punktus;
- stiprinti gyventojų atsparumo kultūrą ir sudaryti sąlygas jai tapti socialine norma.

2 uždavinys „Stiprinti viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektorių pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms“ siekiama:

- nustatyti ministerijų atsakomybes dėl bendradarbiavimo su nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO), mokslo ir studijų institucijomis, ūkio subjektais ir juos vienijančiomis organizacijomis;
- įteisinti parengties pareigūnų tinklą, siekiant stiprinti jų bendradarbiavimą, kompetencijas ir sąveiką;
- įtvirtinti nuostatas dėl lėšų poreikio, reikalingo savanorių ir NVO pajėgų pasirengimui krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, skaičiavimo;
- detalizuoti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) atliekamas koordinavimo funkcijas taip sukuriant aiškesnę koordinavimo apimtį ir prioritetines kryptis;
- tobulinti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos sąvokas ir principus įvedant naujus principus (horizontalaus integralumo, civilinio ir karinio bendradarbiavimo bei kontekstualumo) ir naujas sąvokas (civilinė gynyba, civilinės saugos pagalbos punktas, hibridinė grėsmė, oro pavojus, parengties pareigūnų tinklas, sanitarinis švarinimas, gyventojų surinkimo punktas, gyventojų priėmimo punktas, tarpinis gyventojų evakavimo punktas) taip siekiant daugiau aiškumo, sąveikos, bendros praktikos ir integralumo su kitomis susijusiomis sistemomis;
- optimizuoti krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų ir kitų reagavimo planų sistemą ir siekti geresnės jų kokybės: praktiškumo, realumo ir veiksmingumo.

3 uždavinys „Įgalinti veiksmingesnę reagavimą į krizes ir ekstremalias situacijas ir tobulinti jų valdymą“ siekiama:

- sudaryti sąlygas sukurti jungtines reagavimo komandas, kad būtų koordinuotai reaguojama į kompleksines situacijas pagal iš anksto nustatytus bendrus algoritmus, ir nustatyti pagrindines sąlygas šių komandų veiklai;
- sudaryti teisinės prielaidas Vyriausybei patvirtinti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinių darbų, įvykių, ekstremaliųjų įvykių, ypatingų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo organizavimo tvarkos aprašą, kuriame bus siūloma įteisinti gelbėjimo darbų koordinavimo štabą kaip elementą, reikalingą užtikrinti civilinės saugos pajėgų darbų koordinavimą ekstremaliosios situacijos židinyje;
- sudaryti sąlygas, kad valstybės rezervo lėšos galėtų būti skiriamos padengti išlaidas teikiant civilinės saugos tarptautinę pagalbą ne tik materialiniais ištekliais, bet ir žmogiškaisiais ištekliais;
- optimizuoti teisinių režimų, susijusių su krizėmis ir ekstremaliosiomis situacijomis, skaičių, atsisakant ekstremaliosios energetikos padėties kaip atskiro teisinio režimo;
- patikslinti ekstremaliųjų situacijų skelbimo nuostatas.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus, bendradarbiaudami su PAGD, parengė ir jų derinimą su suinteresuotais subjektais organizavo ir koordinavo Vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo politikos grupės (vadovas Darius Domarkas, tel. +370 5 271 8881, el. p. darius.domarkas@vrm.lt) patarėjai Haroldas Sabulis (tel. +370 5 271 8984, el. p. haroldas.sabulis@vrm.lt) ir Dainius Cicėnas (tel. +370 5 271 8521, el. p. dainius.cicenas@vrm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo (toliau – KVCSĮ) 2 straipsnyje nustatytos sąvokos, tačiau, vertinant šių dienų kontekste, ne visos reikiamos sąvokos įvestos ir ne visų reikiamų sąvokų turinys yra tinkamai atskleistas.

KVCSĮ 3 straipsnyje nustatyti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždaviniai, bet jie apima ne visas pavojingas situacijas (įvykius, ekstremaliuosius įvykius, ypatingus įvykius ir kt.).

KVCSĮ 4 straipsnyje nustatyta, kokiais valdymo ir veikimo principais organizuojama krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos veikla, tačiau šie principai neatliepia naujausių aktualijų.

KVCSĮ 7 straipsnyje nustatyta Vyriausybės kompetencija, tačiau ją, įvertinus siūlomus pokyčius, reikia patikslinti.

KVCSĮ 9 straipsnyje nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Nacionalinio krizių valdymo centro (toliau – NKVC) kompetencija, įskaitant funkciją organizuoti perspėjimą apie gresiančią ar susidariusią valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, tačiau trūksta aiškumo, kokius veiksmus perspėjimo kontekste apima organizavimas.

KVCSĮ 11 straipsnyje nustatytos ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų kompetencijos, tačiau jas, įvertinus siūlomus pokyčius, reikia papildyti.

KVCSĮ 12 straipsnyje nustatyta PAGD ir jam pavaldžių įstaigų kompetencija, įskaitant koordinavimo funkciją, tačiau jos turinys nepakankamai atskleistas.

KVCSĮ 13 straipsnyje nustatyta mero ir savivaldybės administracijos direktoriaus kompetencija, tačiau ją, įvertinus siūlomus pokyčius, reikia patikslinti.

KVCSĮ 14 straipsnyje nustatyta kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų kompetencija, tačiau tam tikrais aspektais ji nukreipta tik į jų darbuotojus ir neapima kitų gyventojų grupių (klientų, lankytojų ir pan.).

KVCSĮ 16 straipsnyje išvardintos civilinės saugos pajėgos, bet tarp jų nėra jungtinių reagavimo komandų.

KVCSĮ 17 straipsnyje nustatyta, kad tam tikrais atvejais savanorių ir NVO patirtos išlaidos kompensuojamos Vyriausybės nustatytais sąlygomis ir tvarka, tačiau nėra nuostatų dėl šių išlaidų poreikio skaičiavimo.

KVCSĮ 18 straipsnyje nustatyta, kad su KVCSĮ 2–5 punktuose nurodytų krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinių įgyvendinimu susiję duomenys yra tvarkomi Vyriausybės įgaliotos institucijos valdomoje valstybės informacinėje sistemoje jos nuostatuose nustatyta tvarka, tačiau neapimtas duomenų valdymo aspektas.

KVCSĮ 19 straipsnyje nustatytos gyventojų teisės ir pareigos, bet jos nepakankamai išsamios.

KVCSĮ 21 straipsnyje nustatyta, kas sudaro pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, bet neapimtas svarbus aspektas – pasirengimas gyventojų evakavimui.

KVCSĮ 22 straipsnyje apibrėžtos ministrų valdymo srities valstybės institucijų ir parengties pareigūnų funkcijos, kurias, įvertinus numatomus pokyčius, reikia patikslinti.

KVCSĮ 23 straipsnyje apibrėžtas krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimas, įskaitant derinimą, bet nedetalizuota, ką apima derinimas, taip pat nenustatyta, kad šie planai rengiami pagal jų rengėjų atlikto galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo rezultatus.

KVCSĮ 24 straipsnyje apibrėžta perspėjimo sistema ir jos parengtis, bet trūksta nuostatų dėl šios sistemos plėtros ir modernizavimo.

KVCSĮ 25 straipsnyje (taip pat 29 straipsnyje) apibrėžtas krizių valdymo ir civilinės saugos mokymas ir gyventojų švietimas, bet trūksta aiškumo, kad gyventojų švietimas ir nustatytų kategorijų asmenų mokymas turi būti integruotas, t. y. apimti ne tik civilinės saugos, bet ir krizių valdymo klausimus.

KVCSĮ 28 straipsnyje apibrėžta, kas yra slėptuvės, kolektyvinės apsaugos statiniai ir priedangos, bet nenustatytos esminės priedangų ir kolektyvinės apsaugos statinių parinkimo ir naudojimo sąlygos, nenustatytos daugiabučių gyvenamųjų namų bendrojo naudojimo objektų valdytojų pareigos.

KVCSĮ 32 straipsnyje nustatytas ekstremaliųjų situacijų skelbimas, bet trūksta aiškumo, kad ekstremalioji situacija turėtų būti skelbiama tik tais atvejais, kai pasiekti ekstremaliojo įvykio kriterijai.

KVCSĮ 34 straipsnyje apibrėžtas valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valdymas, įskaitant perspėjimą, tačiau nenustatytas Lietuvos kariuomenės vaidmuo perspėjimo procese.

KVCSĮ 37 straipsnyje apibrėžtas gyventojų evakavimo procesas, tačiau nenustatytas Vyriausybės ir kitų subjektų vaidmuo. Nepakankamai evakavimas sureguliuotas ir KVCSĮ 33 straipsnyje.

KVCSĮ 38 straipsnyje nustatytas kitų įstaigų ir ūkio subjektų materialinių išteklių teikimas, bet nustatyta šių išteklių teikimo apimtis ribota, t. y. ištekliai teikiami tik tuomet, kai susidaro ekstremalioji situacija.

KVCSĮ 47 straipsnyje nustatyta, kad gyventojų apsaugai organizuoti, paieškos, gelbėjimo ir neatidėliotiniams darbams atlikti, krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms likviduoti ir jų padariniams šalinti gali būti naudojamas Vyriausybės rezervas Biudžeto sandaros įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka, tačiau pagal Biudžeto sandaros įstatymo 11 straipsnį Vyriausybės rezervo naudojimas paminėtiems tikslams nenumatytas. Šiems tikslams naudojamas valstybės rezervas.

Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta, kad valstybės rezervas gali būti naudojamas pagalbai kitoms valstybėms suteikti pagal galiojančias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba kai kitos valstybės ar tarptautinės organizacijos pateikia prašymą suteikti pagalbą materialiniais ištekliais, arba pagalbai Lietuvos Respublikos piliečiams užsienyje krizės ar ekstremaliosios situacijos atvejais, tačiau į šį straipsnį neįtraukta situacija, kai valstybės ar tarptautinės organizacijos pateikia prašymą suteikti pagalbą žmogiškaisiais ištekliais, pvz., siunčiant tarptautinės pagalbos teikimo komandą.

Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymo 20 ir 21 straipsniuose nustatyta valstybės duomenų valdysena, valstybės duomenų valdymo, tvarkymo ir naudojimo tikslai, įskaitant tikslą tvarkyti duomenis, susijusius su ekstremaliųjų situacijų ir krizių operatyviu valdymu, tačiau neatspindėtas tikslas tvarkyti duomenis krizių, ekstremaliųjų situacijų, ekstremaliųjų įvykių prevencijos, pasirengimo krizėms, ekstremaliosioms situacijoms ir ekstremaliesiems įvykiams tikslais, įskaitant galimybę tvarkyti šiuos duomenis siekiant priimti sprendimą ar atlikti veiksmus, sukeliančius teisinės pasekmes.

Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 2, 5, 8 ir 13 straipsniuose apibrėžta ekstremalioji energetikos padėtis kaip atskiras teisinis režimas. Tokiu būdu dubliuojamas ekstremaliosios situacijos teisinis režimas.

Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede nustatytas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašas, bet į jį neįtraukta perspėjimo sistema (jos techninė ir programinė įranga).

KVCSĮ 7 ir 37 straipsniuose, Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 38 straipsnyje bei Lietuvos Respublikos branduolinės energetikos įstatyme paminėtas valstybinis gyventojų apsaugos planas esant branduolinei ar radiologinei grėsmei, tačiau jis nepatenka į bendrą krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų sistemą.

Geležinkelių transporto kodekso 29⁸ straipsnyje yra reglamentuota apribojimų įgyvendinimo tvarka viešojoje geležinkelių infrastruktūroje įvykus geležinkelių transporto avarijai ar geležinkelių transporto incidentui, taip pat nustačius viešosios geležinkelių infrastruktūros ar joje esančių geležinkelių riedmenų techninį gedimą, dėl kurių sutrinka geležinkelių transporto eismas, t. y. nustatyta galimybė viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojui neįspėjus laikinai apriboti geležinkelio įmonėms (vežėjams) galimybę naudotis skirtais viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais tokiam laikui, kurio reikia geležinkelių transporto eismui atkurti, tačiau šiame straipsnyje nustatytas reglamentavimas neapima geležinkelių transporto eismo organizavimo ypatumų

įgyvendinant sprendimus dėl gyventojų evakavimo ir gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų ir krizių likvidavimo ir jų padarinių šalinimo. Atitinkamai tai nenustatyta ir 29⁶ straipsnio 5 dalyje.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

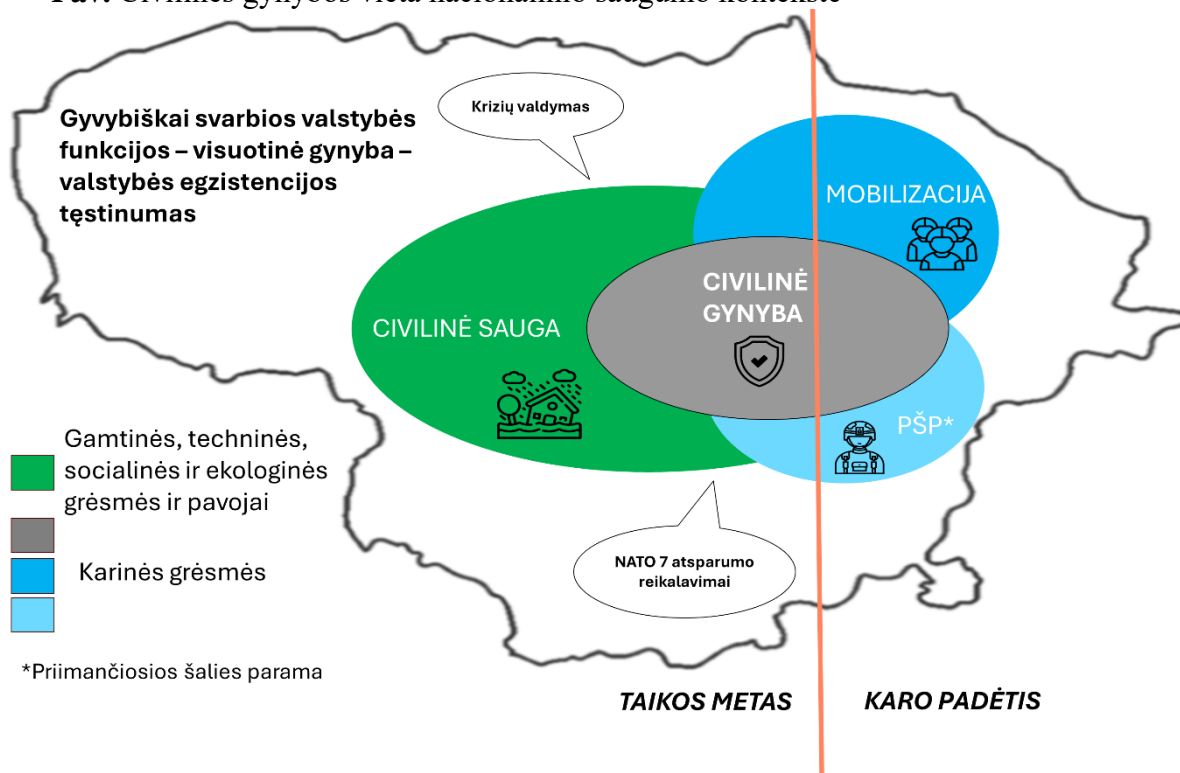
4.1. KVCSI:

4.1.1. Sąvokos (KVCSI 2 straipsnio pakeitimas)

Siūloma apibrėžti naujas sąvokas – civilinės gynybos, civilinės saugos pagalbos punkto, hibridinės grėsmės, oro pavojaus, parengties pareigūnų tinklo, gyventojų surinkimo punkto, gyventojų priėmimo punkto, tarpinio gyventojų evakavimo punkto ir sanitarinio švarinimo – tokiu būdu sudarant sąlygas vienodai suprasti sąvokas, o tai reikalinga sklandžiam veiklų įgyvendinimui, bendros praktikos formavimui ir tarpsisteminiam sąveikumui, tarp jų:

- civilinės gynybos sąvoka siūloma atsižvelgiant į Švedijos modelį¹. Ji apimtų du pagrindinius komponentus, susijusius su pasirengimu karinėms grėsmėms ir reagavimu į jas: 1) gyventojų, turto ir aplinkos apsaugą; 2) gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų atlikimo tęstinumą bei civilinio sektoriaus paramą ginkluotosioms pajėgoms.

Pav. Civilinės gynybos vieta nacionalinio saugumo kontekste

Civilinė sauga iš esmės yra taikos meto institutas, didžiąja dalimi skirtas visuomenės apsaugai nuo pavojų ir grėsmių taikos metu, įskaitant prevenciją, pasirengimą ir reagavimą. Šių dienų geopolitiniame fone yra padidėjusi karinių grėsmių rizika, tačiau visuomenės apsaugos mechanizmai ir toliau turi atliepti taikos meto grėsmių ir pavojų kontekstą. Ta civilinės saugos proceso dalis, kuri skirta pasiruošimui apsaugoti gyventojus, turtą ir aplinką taikos metu nuo karinių grėsmių, yra civilinė gynyba. Papildomas civilinės gynybos elementas – gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų atlikimo ir paramos teikimo ginkluotosioms pajėgoms ir atvykstančioms pajėgoms užtikrinimas. Tokiu būdu civilinė gynyba patenka į dviejų ministerijų politikos formavimo sritis – Vidaus reikalų (kiek tai susiję su visuomenės apsauga nuo karinių grėsmių) ir Krašto apsaugos (kiek tai susiję su civilinio sektoriaus parama ginkluotosioms ir atvykstančioms pajėgoms bei pasirengimu užtikrinti valstybės funkcijų tęstinumą esant karinėms grėsmėms).

¹ <https://www.lansstyrelsen.se/english/society/safety-and-preparedness/civil-defence.html>

- civilinės saugos pagalbos punkto konceptas ir sąvoka siūloma atsižvelgiant į Ukrainos modelį ir joje veikiančius „nenugalimumo punktus“ (plačiau žr. aiškinamojo rašto 4.1.13 p.);
- parengties pareigūnų tinklo sąvoka siūloma atsižvelgiant į siekį sukurti naują formatą parengties pareigūnų bendradarbiavimui ir veiklai (plačiau žr. aiškinamojo rašto 4.1.6 p.);
- hibridinės grėsmės sąvoka siūloma atsižvelgiant tarptautinių organizacijų formuojamą praktiką²;
- oro pavojaus sąvoka siūloma atsižvelgiant į Civilinės saugos signalų ir jų panaudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr.1-244 „Dėl Civilinės saugos signalų ir jų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatas.

Taip pat siūloma tikslinti kitas sąvokas (civilinės saugos, ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo, gyventojų evakavimo, krizių valdymo ir civilinės saugos mokymo, kolektyvinės apsaugos statinio, materialinių išteklių (atitinkamus patikslinimus atliekant ir KVCSĮ 38 straipsnyje), perspėjimo sistemos, priedangos, slėptuvės) taip, kad būtų sprendžiami praktikoje pastebėti trūkumai (pvz., įsivestas trumpinys „operacijų vadovas“ nėra toliau vartojamas KVCSĮ, t. y. šiame įstatyme vartojamos „valstybės operacijų vadovo“ ir „savivaldybės operacijų vadovo“ sąvokos, „gyventojų evakavimo“ sąvoka neapima gyventojų koordinuoto savarankiško išvykimo iš pavojingų teritorijų) ir (ar) būtų sudaroma daugiau aiškumo krizių valdymo ir civilinės saugos politikos įgyvendinimo kontekste. Kadangi KVCSĮ ir jo projekte vartojama sąvoka „humanitarinė pagalba“ apibrėžta Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatyme, Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatyme nustatyta, kas yra „agresijos aktas“, sąvoka „energijos ištekliai“ apibrėžta Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, sąvokos „daugiabutis namas“ ir kt. – Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatyme, KVCSĮ 2 straipsnio 37 dalis papildoma nuostata, kad KVCSĮ vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos ir nurodytuose įstatymuose.

4.1.2. Principai ir uždaviniai (KVCSĮ 3 ir 4 straipsnio pakeitimas)

Siūloma tikslinti perspėjimo ir informavimo principą ir įvesti tris naujus krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos veiklos valdymo ir veikimo principus, taip sudarant sąlygas juos pritaikyti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos politikos įgyvendinimui:

- horizontalaus integralumo (angl. *Preparedness by design*) bei civilinio ir karinio bendradarbiavimo (angl. *Civil-military cooperation*) principai siūlomi atsižvelgiant į 2025 m. paskelbtą Europos Sąjungos parengties strategiją³ ir siekiant atliepti joje suformuotas kryptis;
- kontekstualumo principas siūlomas siekiant įtvirtinti CSSPP (4 p.) nustatytą dinamiškumo (adaptyvumo) dėmenį.

Siekiant sistemiškumo, siūloma papildyti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinius taip, kad jie apimtų visas KVCSĮ minimas pavojingas situacijas (įvykius, ekstremaliuosius įvykius, ypatingus įvykius ir kt.), o ne tik dalį jų.

4.1.3. Jungtinės reagavimo komandos (KVCSĮ 16 straipsnio pakeitimas ir papildymas 16¹ straipsniu ir 7 straipsnio pakeitimas)

KVCSĮ siūloma papildyti nuostatomis, pagal kurias civilinės saugos pajėgas sudarytų naujas darinys – nuolatinės parengties regioninės jungtinės reagavimo komandos, kurių veiklą organizuotų ir koordinuotų PAGD ir kurios atliktų gelbėjimo, paieškos, neatidėliotinus, likvidavimo ir padarinių šalinimo darbus, likviduotų įvykius, ekstremaliuosius įvykius, ypatingus įvykius ir ekstremaliąsias situacijas bei šalintų jų padarinius, padėtų gelbėjimo darbų vadovui bei operacijų vadovui, kai reagavimo veiksmus atlieka daugiau nei vienas krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos subjektas. Šių komandų sudarymo, parengties organizavimo ir veiklos vykdymo tvarką nustatytų Vyriausybė ir (arba) jos įgaliotos institucijos. Tokiu būdu bus sudarytos sąlygos įgalioti kompetentingas institucijas nustatyti veiklos organizavimo (reagavimo) tvarkas skirtingo pobūdžio atvejams (pvz., reagavimui į

² <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/hybrid-threats/>

³ <https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/d/workspace/SpacesStore/b81316ab-a513-49a1-b520-b6a6e0de6986/file.bin>

CBRN (angl. *Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear*) incidentus ar transporto avarijas). Šis siūlymas įteisinti jungtines reagavimo komandas teikiamas, nes CSSPP (10.9.1 p.) nurodyta, kad dar nepakankamai išnaudojamos civilinės saugos pajėgų tarpusavio bendradarbiavimo, taip pat civilinės saugos pajėgų ir kitų tarnybų bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo bei bendro veikimo galimybės, o tai padėtų užtikrinti deramą pasirengimą ir sąveiką įvairių didelio masto kompleksinių įvykių atveju. Šioje programoje taip pat nurodyta, kad tikslinga civilinės saugos pajėgas ir kitus įvykio vietoje dalyvaujančius subjektus suburti į jungtines reagavimo komandas, veikiančias 24/7 principu, taip užtikrinant išankstinį pasirengimą veikti drauge (taikant bendrus algoritmus, mokymus ir pratimus) ir efektyvų reagavimą nelaimės vietoje.

Kartu siūloma nustatyti, kad Vyriausybė tvirtina gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinių darbų, įvykių, ekstremaliųjų įvykių, ypatingų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo organizavimo tvarkos aprašą. Šiame apraše bus nustatytas gelbėjimo darbų koordinavimo štabas kaip darinys, kuris būtų sudaromas *ad hoc* ir koordinuotų civilinės saugos pajėgų darbą ekstremaliosios situacijos židinyje. Šis darinys ir jo veikla buvo reguliuojama Gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinių darbų, įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 1212 „Dėl Gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinių darbų, įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuris nuo 2023 m. sausio 1 d. neteko galios ir dėl to susidarė atitinkamas vakuumas.

Jungtinių reagavimo komandų įvedimas į krizių valdymo ir civilinės saugos sistemą įgalins veiksmingiau reaguoti į krizes ir ekstremaliasias bei kitas kompleksines situacijas.

4.1.4. Reagavimo į krizes ir ekstremaliasias situacijas planai (KVCSI 7, 23 ir 37 straipsnių pakeitimas)

KVCSI 23 straipsnyje nustatyta, kad rengiami 6 tipų krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planai (valstybiniai, valstybės institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų, veiklos vykdytojų ir savivaldybių). KVCSI 7 ir 37 straipsniuose, Branduolinės saugos įstatymo 38 straipsnyje bei Branduolinės energetikos įstatymo 7, 15, 17 ir 39 straipsniuose taip pat paminėtas Vyriausybės tvirtinamas valstybinis gyventojų apsaugos planas branduolinės ar radiologinės avarijos atveju. Šis planas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 99 „Dėl Valstybinio gyventojų apsaugos plano branduolinės ar radiologinės avarijos atveju patvirtinimo“. Šio plano, skirtingai nei krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, nei rengimo, nei derinimo procesas nėra apibrėžtas KVCSI „rėmuose“. Todėl siūloma atsisakyti šio plano, taip sudarant sąlygas jo nuostatas įtraukti į valstybinį krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planą, o kartu ir į bendrą krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų sistemą.

Taip pat siūloma detalizuoti, kad valstybės institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų, veiklos vykdytojų ir savivaldybių krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų derinimas apima jų atitikties vidaus reikalų ministro tvirtinamame krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimo tvarkos apraše nustatytiems reikalavimams ir veiksmingumo vertinimą. Taip pat įtvirtinama, kad krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planai turi būti rengiami atsižvelgiant į nacionalinio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo, taip pat į valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų atliktų jų lygmens galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo rezultatus. Tokiu būdu laukiama, kad nurodytų planų rengimas ir derinimas prisidėtų prie realistiškų ir praktiškų planų sudarymo.

4.1.5. Perspėjimo sistema (KVCSI 2, 3, 4, 9, 12, 14, 24 ir 34 straipsnių pakeitimas)

Siūloma tobulinti perspėjimo sistemos aktyvavimo algoritmą, nustatant, kad:

- NKVC priima sprendimą dėl gyventojų ir kitų subjektų perspėjimo valstybės lygiu (išskyrus oro pavojų, paskelbtą mobilizaciją ar įvestą karo padėtį) ir organizuoja jo įgyvendinimą;
- PAGD valstybės lygiu perspėja gyventojus ir kitus subjektus (išskyrus apie oro pavojų), t. y. įgyvendina NKVC sprendimą dėl gyventojų ir kitų subjektų perspėjimo valstybės lygiu, taip pat perspėja apie paskelbtą mobilizaciją ar įvestą karo padėtį;

- sprendimą dėl gyventojų ir kitų subjektų perspėjimo apie oro pavojų priimtų ir naudodamasi PAGD įdiegta perspėjimo sistema jį įgyvendintų, t. y. perspėtų ir informuotų, Lietuvos kariuomenė.

Tokiu būdu siekiama aiškiai paskirstyti atsakomybes tarp institucijų. Nauja funkcija Lietuvos kariuomenei siūloma įvertinus karo Ukrainoje patirtį, nes toks perspėjimo algoritmas, kai apie oro pavojų perspėja kariuomenė, yra operatyvesnis. Taip pat atsižvelgiama į situaciją, kai 2025 m. liepos mėn. į Lietuvą iš Baltarusijos įskrido dronai, bei numatomą įtvirtinti civilinio ir karinio bendradarbiavimo principą.

2025 m. balandžio 30 d. perspėjimo sistemos patikrinimo įjungiant sirenas duomenimis, Lietuvoje yra 1163 sirenos, kurių girdimumo zonoje gyventa 69 proc. šalies gyventojų. Iki 2030 m. numatyta įrengti dar ne mažiau kaip 275 naujas sirenas. Siekiant sklandžiai plėsti sirenų tinklą, siūloma nustatyti, kad pastatų valdytojai turi sudaryti sąlygas įrengti sirenas ant jų valdomų statinių ir neatlygintinai jas eksploatuoti. Šiuo metu susiduriama su situacijomis, kai ūkio subjektai, kitos įstaigos, daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojai dėl subjektyvių priežasčių nesutinka leisti ant jų valdomų statinių įrengti sirenų, o tai turi neigiamą įtaką gyventojų saugumui ir neatitinka viešojo intereso.

Atsižvelgiant į šiuo metu vykdomą perspėjimo sistemos modernizavimą ir į tai, kad dėl technologinio progreso jos modernizavimas turės vykti ir ateityje, siūloma KVCSĮ papildyti nuostatomis, kad viešųjų ryšių tinklų ir (ar) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjai ne tik privalo savo lėšomis palaikyti PAGD įdiegtoms perspėjimo sistemos techninėms perspėjimo priemonėms naudojamą infrastruktūrą ir (ar) technologinę paslaugą, bet ir sudaryti sąlygas diegti šią infrastruktūrą ir (ar) technologinę paslaugą, ją (-as) tobulinti, plėtoti.

Paminėti pokyčiai leis padidinti perspėjimo sistemos aprėptį su aiškesniu ir operatyvesniu sistemos aktyvavimo algoritmu.

4.1.6. Bendradarbiavimas su privačiu sektoriumi ir parengties pareigūnų tinklas (KVCSĮ 2, 11, 12 13, 17 ir 22 straipsnių pakeitimas)

Siūloma nustatyti, kad ministerijų parengties pareigūnai koordinuoja ministerijos bendradarbiavimą krizių valdymo ir civilinės saugos srityje su NVO, mokslo ir studijų institucijomis, ūkio subjektais ir juos vienijančiomis organizacijomis. Tokiu būdu bus sudarytos geresnės prielaidos tinklaveikiai kurti nacionaliniu lygiu. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas yra svarbus krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos ramstis, sudarantis sąlygas, kad visų sektorių ištekliai, patirtis ir inovacijos būtų naudojami krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms valdyti. Skatinant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, galima geriau įvertinti rizikas, užsitikrinti būtiniausius išteklius ir kt.

Kartu siūloma įtvirtinti, kad tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos pagrįstai ir objektyviai nustatyti, kiek lėšų reikia savanorių ir NVO pajėgų parengimui atlikti funkcijas, ir atitinkamai šias lėšas planuoti.

Siekiant stiprinti parengties pareigūnų (ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių) sąveiką ir veiklą, siūloma nustatyti, kad parengties pareigūnai dalyvauja parengties pareigūnų tinklo, kurio veiklą koordinuoja PAGD, veikloje. PAGD direktorius tvirtintų šio tinklo, kurio pagrindinis tikslas – palaikyti ir plėtoti dalykinius ryšius tarp parengties pareigūnų, ugdyti jų kompetencijas, dalintis gerąja patirtimi įgyvendinant krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinius bei rengti ir teikti pasiūlymus krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos subjektams dėl šių uždavinių įgyvendinimo, veiklos nuostatus.

4.1.7. Pasirengimo krizėms ir civilinės saugos įgyvendinimo koordinavimas (KVCSĮ 12 straipsnio pakeitimas)

Siūloma detalizuoti PAGD koordinavimo funkcijas, atliekamas įgyvendinant krizių valdymo ir civilinės saugos politiką, priskiriant, kad PAGD valstybės mastu koordinuoja parengties pareigūnų tinklo veiklą, perspėjimo sistemos funkcionavimą, tobulinimą ir plėtrą, slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių, priedangų ir civilinės saugos pagalbos punktų poreikio nustatymą, jų parinkimą, pažymėjimą, parengties organizavimą, paruošimą naudoti ir naudojimą, dalijimąsi gerąja patirtimi įgyvendinant krizių valdymo ir civilinės saugos uždavinius. Numatoma, kad taip detalizavimas išskleis

funkciją bus sudarytos prielaidos efektyviau įgyvendinti krizių valdymo ir civilinės saugos politiką, nes bus aiškesnės prioritetinės kryptys.

4.1.8. Gyventojų evakavimas ir grįžimas (KVCSĮ 2, 7, 12, 14, 19, 21, 29, 33 ir 37 straipsnių pakeitimas ir papildymas 31¹ straipsniu)

Siūloma nustatyti, kad įgaliojimus priimti sprendimus dėl gyventojų evakavimo turėtų Vyriausybė (gresiant ar įvykus agresijos aktui, paskelbus mobilizaciją ar įvedus karo padėtį), savivaldybės meras (savivaldybės lygiu), valstybės ir savivaldybės institucija ar įstaiga, kita įstaiga, ūkio subjektas ir veiklos vykdytojas (jų valdomuose objektuose ir teritorijose), gelbėjimo darbų vadovas (ekstremaliosios situacijos židinyje). PAGD vadovui suteikiami įgaliojimai Vyriausybės nustatyta tvarka duoti privalomus nurodymus dėl gyventojų evakavimo organizavimo ir vykdymo, kai PAGD ir jam pavaldžios įstaigos vykdo KVCSĮ 12 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytą funkciją, t. y. valstybės mastu koordinuoja gyventojų evakavimą. Siūloma tikslinti, kad gyventojų evakavimas reiškia ir savarankišką koordinuotą gyventojų išvykimą iš teritorijų, kuriose pavojinga toliau gyventi ir (ar) dirbti, pagal gautą atitinkamą nurodymą. 2025 m. apklausos duomenimis, savo ar artimųjų transportu evakuotųsi ne mažiau kaip 67 proc. gyventojų.

Numatoma nustatyti pareigą valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms, ūkio subjektams Vyriausybės nustatyta tvarka būti iš anksto pasirengusiems gyventojų evakavimui. Papildomai siūloma nustatyti, kad savivaldybės turi būti pasirengusios priimti (laikinais apgyvendinti) ne mažiau kaip 40 proc. tos savivaldybės nuolatinių gyventojų. Toks dydis (40 proc.) pasirinktas, nes Slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, jų parengties organizavimo ir naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“, 12 punkte šiuo metu yra nustatyta formulė, pagal kurią kolektyvinės apsaugos statinių (t. y. statinių, kuriuose ruošiamasi laikinai apgyvendinti evakuojamus gyventojus) poreikis vidutiniškai sudaro 40 proc. savivaldybės gyventojų skaičiaus. Valstybės kontrolės duomenimis, 45 proc. savivaldybių dar nėra parinkta pakankamai kolektyvinės apsaugos statinių⁴. Atsižvelgiant į tai, šiam dydžiui (40 proc.) pasiekti nustatomas pereinamasis laikotarpis iki 2030 m., atitinkamas nuostatas įtraukiant į straipsnį dėl įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo.

Tikslinama, kad materialinių išteklių teikimo sutartys, kurias savivaldybės administracijos direktorius sudaro su kitomis įstaigomis ir ūkio subjektais, apima ir transporto priemones, reikalingas gyventojams evakuoti (geležinkelio, autobusų, vandens ar oro transportas).

Įtvirtinama, kad pasirengimas gyventojų evakavimui numatomas valstybiniame krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo plane ir pagal jį rengiamame valstybės lygio detaliojame gyventojų evakavimo plane, valstybės institucijų ir įstaigų krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose, kitų įstaigų, ūkio subjektų, veiklos vykdytojų ir savivaldybių ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose bei prireikus – detaliojame savivaldybės gyventojų evakavimo plane. Kadangi valstybės lygio ir savivaldybės detalieji gyventojų evakavimo planai bus rengiami pagal aukštesnio lygmens planus, o juos rengs kompetentingi subjektai, atskiros tvarkos jiems rengti nustatyti nenumatoma. Prireikus nuostatos, susijusios su šių detaliųjų gyventojų evakavimo planų rengimu, galės būti nustatytos aukštesnio lygmens planuose.

Papildomai įtraukiamos nuostatos, kad Vyriausybė nustatys gyventojų grįžimo į teritorijas, iš kurių vyko gyventojų evakavimas, tvarką.

Minėtais siūlomais pokyčiais siekiama sudaryti sąlygas visuotiniam pasirengimui gyventojų evakavimui ir visuotiniam jo įgyvendinimui.

4.1.9. Krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos duomenų valdymas ir tvarkymas (KVCSĮ 18 straipsnio pakeitimas)

Siūloma tikslinti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos duomenų tvarkymo nuostatas, įtvirtinant, kad su KVCSĮ 3 straipsnio 2–5 punktuose nurodytų krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinių įgyvendinimu susiję duomenys tvarkomi ir valdomi Valstybės duomenų

⁴ Valstybės kontrolės 2025 m. birželio 6 d. išankstinio tyrimo ataskaita Nr. ITE-1 „Gyventojų perspėjimo sistemos modernizavimas, kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų plėtra“

valdysenos informacinėje sistemoje vadovaujantis Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymo ir KVCSĮ nuostatomis.

Siekiant KVCSĮ suderinamumo su Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymu, siūloma papildyti šį įstatymą nuostata, kad valstybės duomenys valdomi, tvarkomi ir naudojami ekstremaliųjų įvykių, krizių ir ekstremaliųjų situacijų prevencijos ir pasirengimo tikslais, įskaitant galimybę tvarkyti šiuos duomenis siekiant priimti sprendimą ar atlikti veiksmus, sukeliančius teises pasekmes (pvz., administracinė atsakomybė).

4.1.10. Gyventojų teisės ir pareigos (KVCSĮ 19 straipsnio pakeitimas)

Siūloma tikslinti gyventojų pareigas, nustatant, kad gyventojai, rengdamiesi krizėms, ekstremaliosioms situacijoms ir karo padėčiai, turi būti pasiruošę savarankiškai savimi pasirūpinti 3 paras (72 valandas), taip pat turi būti pasiruošę evakuotis. Tokiu būdu bus sudarytos sąlygos gyventojams aktyviau įsitraukti į krizių valdymo ir civilinės saugos procesą. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu vykdytos 2024 m. gyventojų apklausos duomenimis, gyventojų išankstinis įsitraukimas yra nepakankamas – tik 53 proc. gyventojų turi būtiniausių atsargų 72 val., 15 proc. – išvykimo krepšį su būtiniausiais daiktais, 20 proc. – pasirengę veiksmų planą, kaip elgsis nelaimės atveju.

Pav. Gyventojų pasiruošimas krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms

	53% – turi būtiniausių atsargų 72 val. (maisto, vandens, vaistų, higienos priemonių)
	52% – namuose turi įsirengę autonominius dūmų detektorius
	52% – žino, kur ieškoti informacijos apie pasiruošimą nelaimėms
	36% – žino, kur yra artimiausia priedanga prie namų ar darbovietės
	26% – namuose turi rūsį, pritaikytą slėptuvei
	30% – turi namuose gesintuvą, o 54 % moka juo naudotis
	15% – turi pasiruošę išvykimo krepšį su būtiniausiais daiktais
	20% – turi pasirengę veiksmų planą, kaip elgsis nelaimės atveju

Duomenų šaltinis: Vidaus reikalų ministerijos užsakymu 2024 m. atlikta gyventojų apklausa

Taip pat siūloma tikslinti gyventojų teises nustatant, kad gyventojai oro pavojaus, agresijos akto ir karo padėties metu turi teisę patekti į artimiausią nuo jų buvimo vietos priedangą (šis siūlymas atitinka Švedijos praktiką).

4.1.11. Slėptuvės (KVCSĮ 2, 12 ir 28 straipsnių pakeitimas)

Siūloma nustatyti, kad slėptuvės skirtos gyventojams, kurie užtikrina gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymą arba turi būtinų priskirtų užduočių, arba yra gydomi ligoninėse (pvz., netransportuotini ligoniai). Tokiu būdu bus sudarytos sąlygos plėsti slėptuvių tinklą ir aprėptį (jas įrengiant ir sveikatos priežiūros įstaigose) siekiant, kad priedangos liktų prieinamos visiems, o slėptuvės būtų riboto patekimo (t. y. tik nustatytiems asmenims) ir su nustatytais specifiniais reikalavimais jų įrengimui ir paruošimui naudoti (pvz., įprasta priedanga nebūtų tinkama apsaugoti netransportuotinus ligonius).

Taip pat siūloma nustatyti, kad PAGD direktorius tvirtina metodines rekomendacijas dėl slėptuvių poreikio nustatymo, jų parinkimo, pažymėjimo, parengties organizavimo, paruošimo naudoti ir naudojimo. Tokiu būdu krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos dalyviams bus sudarytos aiškesnės slėptuvių koncepto įgyvendinimo sąlygos.

Šiuo metu slėptuvių potencialas neišnaudotas – PAGD duomenimis, 2022 m. šalyje buvo įrengta 1 slėptuvė.

4.1.12. Priedangos ir kolektyvinės apsaugos statiniai, civilinės saugos pagalbos punktai ir slėptuvės (KVCSĮ 2, 12 ir 28 straipsnių pakeitimas)

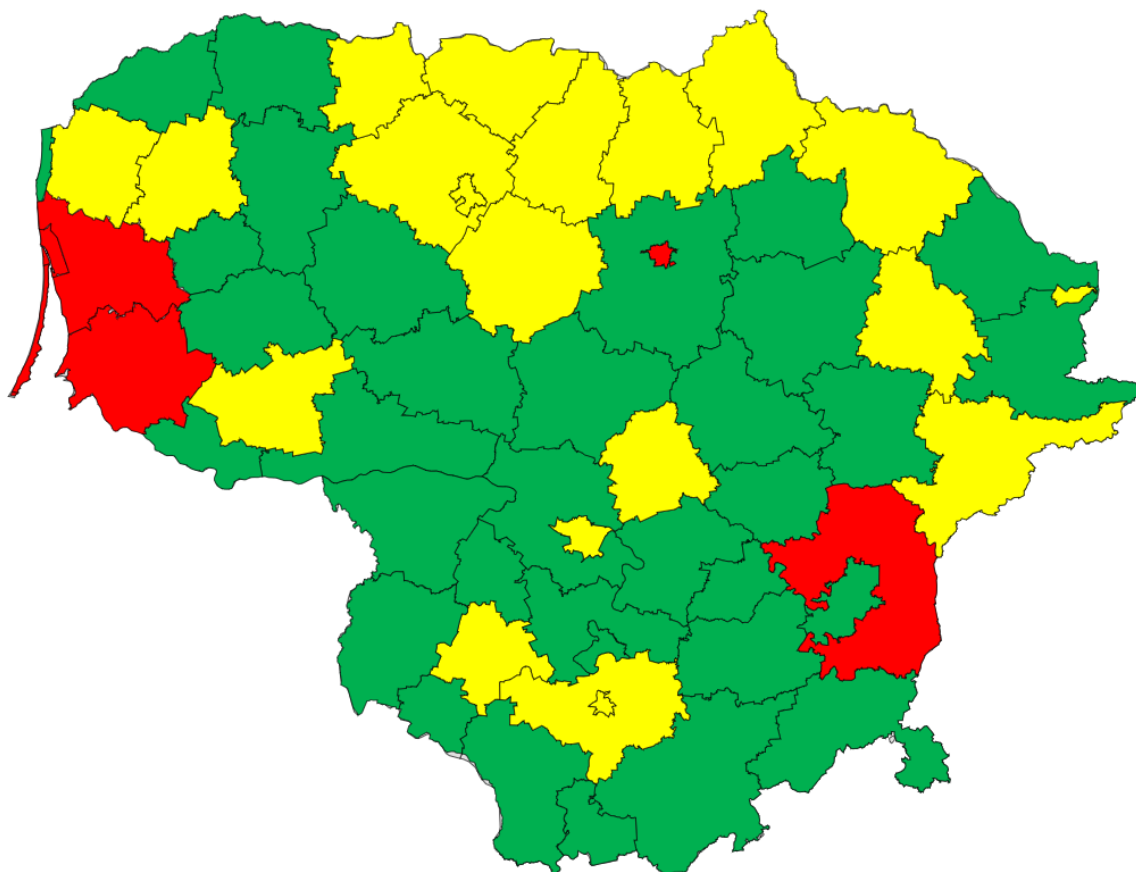
Siekiant įgyvendinti CSSPP nuostatas (15.1.2 p.) siūloma nustatyti, kad PAGD direktorius nustato priedangų skirstymo pagal jų suteikiamą apsaugą gyventojams į 3 lygius tvarką. Įtvirtinama, kad pirmo lygio priedanga – gyventojų apsaugai iki 72 valandų, antro lygio priedanga – gyventojų apsaugai iki 24 valandų, trečio lygio priedanga – gyventojų apsaugai iki 5 valandų. Taip pat įtvirtinamas kolektyvinės apsaugos statinių skirstymas į 3 lygius. Priedangų skirstymo į lygius tvarka taikoma ir užsienio šalyse (pvz., Ukrainoje, Suomijoje), o tai leidžia efektyviau planuoti priedangų naudojimą, plėtrą ir investicijas. Taip pat siūloma nustatyti, kad PAGD direktorius tvirtina metodines rekomendacijas dėl slėptuvių, civilinės saugos pagalbos punktų kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų poreikio nustatymo, jų parinkimo, pažymėjimo, parengties organizavimo, paruošimo naudoti ir naudojimo. Tokiu būdu krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos dalyviams bus sudarytos aiškesnės slėptuvių, civilinės saugos pagalbos punktų, priedangų ir kolektyvinės apsaugos statinių koncepto įgyvendinimo sąlygos.

Siūloma daugiabučių gyvenamųjų namų bendrojo naudojimo objektų valdytojams nustatyti analogiškas pareigas, susijusias su priedangomis ir kolektyvinės apsaugos statiniais (teikti duomenis, sudaryti sąlygas neatlygintinai naudotis valdomomis patalpomis ir statiniais), kurios šiuo metu nustatytos ūkio subjektams, kitoms įstaigoms, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms.

Numatoma KVCSI lygmeniu apibrėžti priedangų, kolektyvinės apsaugos statinių ir civilinės saugos pagalbos punktų parinkimo procesą: pirmiausia savivaldybės administracijos direktoriaus įgalioti asmenys apžiūrėtų statinius ir patalpas, kurie Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti parenkami priedangoms, kolektyvinės apsaugos statiniams ir civilinės saugos pagalbos punktam įrengti, o po apžiūros pagal šių statinių ir patalpų valdytojų pateiktus duomenis ir (ar) valstybės informacinėje sistemoje kaupiamus duomenis savivaldybė priimtų sprendimą dėl parinkimo. Tokiu būdu mažės atvejų, kai objektai neparenkami krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos poreikiams, nes statinių ir patalpų valdytojai neteikia reikiamų duomenų.

Taip tikimasi padidinti priedangų skaičių ir jų prieinamumą. 2026 m. sausio mėn. duomenimis, šalyje yra 6513 priedangų, kuriose galėtų pasislėpti apie 1,6 mln. gyventojų (56 proc.). Priedangų trūksta 27-iose savivaldybėse.

Pav. Priedangų skaičiaus pakankamumas pagal savivaldybes (žalia – priedangų užtenka, geltona – pasiekta daugiau nei pusė tikslo, raudona – pasiekta mažiau nei pusė tikslo)

Siekiant aiškumo, siūloma nustatyti, kad objektai, kuriuose parinktos priedangos ar civilinės saugos pagalbos punktai, kolektyvinės apsaugos statiniai naudojami pagal tų objektų paskirtį, o gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai, krizei, oro pavojui ar agresijai šių objektų valdytojai Vyriausybės nustatyta tvarka šiuos objektus nedelsiant padaro prieinamus naudoti kaip priedangas, civilinės saugos pagalbos punktus ar kolektyvinės apsaugos statinius ir sudaro sąlygas gyventojams į juos patekti, taip pat iš anksto turės būti paskirti asmenys, atsakingi už šių objektų padarymą prieinamais naudoti. Savivaldybės meras bus atsakingas už šių objektų paruošimą naudoti ir naudojimo organizavimą.

Minėtais siūlomais pokyčiais siekiama, kad šalyje daugėtų priedangų ir kolektyvinės apsaugos statinių ir būtų užtikrintas didesnis jų pasiekiamumas ir efektyvus modernizavimas.

4.1.13. Civilinės saugos pagalbos punktai (KVCSĮ 2, 7, 12, 13, 21 ir 28 straipsnių pakeitimas)

Atsižvelgiant į karo Ukrainoje patirtį siūloma į krizių valdymo ir civilinės saugos sistemą įvesti naują objektą gyventojų apsaugai – civilinės saugos pagalbos punktus. Juose gyventojams ekstremaliųjų įvykių, ypatingų įvykių, ekstremaliųjų situacijų ar karo padėties metu būtų teikiama humanitarinė pagalba (maistas, vanduo, šiluma, elektra ir kt.), išskyrus laikiną nukentėjusių gyventojų apgyvendinimą, nes laikinas jų apgyvendinimas numatomas kolektyvinės apsaugos statiniuose. Vyriausybė tvirtintų šių punktų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, parengties organizavimo, paruošimo naudoti ir naudojimo tvarką. PAGD tvirtintų civilinės saugos pagalbos punktų poreikio nustatymo, parinkimo, pažymėjimo, parengties organizavimo, paruošimo naudoti ir naudojimo metodines rekomendacijas. Savivaldybės parinktų šiuos punktus, organizuotų jų žymėjimą, parengtį, užtikrintų jų paruošimą naudoti ir naudojimą.

Šių punktų įrengimo finansavimas planuojamas iš Valstybės gynybos fondo lėšų, skiriamų įgyvendinti KVCSĮ nurodytą programą, skirtą civilinės saugos stiprinimui ir plėtrai užtikrinti.

Siūlomi pokyčiai leis sudaryti sąlygas pasirengti gyventojams suteikti humanitarinę pagalbą, iš anksto parenkant ir įrengiant šios pagalbos suteikimo vietas.

4.1.14. Kiti pokyčiai (KVCSĮ 7 straipsnio 10 ir 26 punktų pripažinimas netekusiais galios, 24 punkto pakeitimas, 9, 22 ir 32 straipsnių pakeitimas)

KVCSĮ 7 straipsnio 10 ir 26 punktų pripažinimas netekusiais galios atliekamas, nes atitinkamos nuostatos, pagal kurias turi būti tvirtinami tuose punktuose paminėti tvarkos aprašai, integruojamos į kitus KVCSĮ straipsnius (9 ir 22 str.). Tokiu būdu išlaikomas nuoseklumas, kad KVCSĮ 7 straipsnyje minimi Vyriausybės tvirtinami tvarkos aprašai, o kituose KVCSĮ straipsniuose (įskaitant 9 ir 22 str.) minima, kad Vyriausybė nustato tvarkas. Siūlomais pakeitimais kartu būtų nustatoma, kad nacionalinis galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimas atliekamas, ataskaita apie krizių valdymo ir civilinės saugos būklę rengiama ir Nacionalinio saugumo komisijai teikiama Vyriausybės ir jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka (9 str.), o valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, veiklos vykdytojų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų pasirengimas krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms vertinimas atliekamas Vyriausybės ir jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka (22 str. 5 d.). Šie teisėkūros pokyčiai siūlomi įvertinus KVCSĮ įgyvendinamųjų teisės aktų projektų (Nacionalinio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo tvarkos aprašo ir Krizių valdymo ir civilinės saugos būklės įvertinimo, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, veiklos vykdytojų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų pasirengimo krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms vertinimo tvarkos aprašo projektų)⁵ rengimo procesą, kai identifikuota, jog siekiant tam tikras tvarkas nustatyti ne vien Vyriausybės nutarimu, o ir žemesnio lygmens teisės aktuose (LRVK/NKVC, PAGD)⁶, atsižvelgus į konstitucinę doktriną, tokius įgaliojimus būtina nustatyti įstatymu. Siūlomi 9 ir 22 str. pakeitimai sudarytų sąlygas, kad Nacionalinio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo tvarkos aprašą tvirtintų Vyriausybė, o jos įgaliota institucija – nustatytų nacionalinio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo gaires; Krizių valdymo ir civilinės saugos būklės įvertinimo, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, veiklos vykdytojų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų pasirengimo krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms vertinimo tvarkos aprašą tvirtintų Vyriausybė, o jos įgaliota institucija – valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, veiklos vykdytojų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų pasirengimo krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms vertinimo taisyklės.

Dėl KVCSĮ 7 straipsnio 24 punkto: preparatų sąvoka nebevartojama priėmus 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (CLP). Šio reglamento preambulės 14 punkte pažymėta, kad „šiam reglamente apibrėžta sąvoka „mišinys“ turėtų būti vartojama ta pačia reikšme, kaip ankstesniuose Bendrijos teisės aktuose vartojama sąvoka „preparatas““. Todėl siūloma keisti KVCSĮ 7 straipsnio 24 punkte nurodytą aprašo pavadinimą, iš jo išbraukiant žodį „preparatai“.

Siūloma įtvirtinti, kad skelbiant tiek valstybės, tiek savivaldybės lygio ekstremaliąją situaciją privalo būti pasiekti ekstremaliojo įvykio kriterijai, tokiu būdu šalinant spragą, pagal kurią sudaryta galimybė skelbti savivaldybės lygio ekstremaliąją situaciją pagal prognozes (tokiu būdu bus suderintas teisinis reguliavimas su KVCSĮ 32 straipsnio 3 dalies 2 punktu, kuris nenumato valstybės lygio ekstremaliosios situacijos skelbimo pagal prognozes). Taip pat nustatoma, kad valstybės lygio ekstremalioji situacija turi būti skelbiama, jeigu šiai situacijai valdyti ir padariniams šalinti reikalingas įsitraukimas nacionaliniu lygiu (t. y. valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimas), taip sudarant sąlygas skelbti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, net jeigu ji susidaro tik vienos savivaldybės teritorijoje, bet jai valdyti reikalingas nacionalinio lygmens atsakas. Taip pat tikslinama, kad vertinti ekstremaliosios situacijos galiojimo poreikį galėtų ne tik ją paskelbęs subjektas (meras, Vyriausybė), bet ir šią situaciją skelbti pasiūlęs subjektas (t. y. Nacionalinis krizių valdymo centras, pasiūlęs Vyriausybei skelbti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, arba savivaldybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centras, pasiūlęs merui skelbti savivaldybės lygio ekstremaliąją situaciją).

4.2. Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymas (13 straipsnio pakeitimas)

⁵ [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/fbe42ae0c6b511f08962cddb35f3f1615?positionInSearchResults=2&searchModelIU)

seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/fbe42ae0c6b511f08962cddb35f3f1615?positionInSearchResults=2&searchModelIU ID=06b7a9cb-34bd-4229-ab66-b3acdc6147ce

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2025 m. gruodžio 8 d. išvada Nr. [NV-2867](#) (11, 32 p.)

Siūloma nustatyti, kad valstybės rezervo lėšos gali būti naudojamos civilinės saugos tarptautinei pagalbai teikti ne tik materialiniais, bet ir žmogiškaisiais ištekliais, ir taip sudaryti geresnes sąlygas šiai pagalbai teikti.

KVCSĮ 51 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad civilinės saugos tarptautinė pagalba teikiama siunčiant tarptautinės pagalbos teikimo komandą, ekspertus ir (ar) teikiant pagalbos priemones. 2023 m. Lietuva suteikė civilinės saugos tarptautinę pagalbą Turkijos Respublikai po įvykusio žemės drebėjimo⁷. Į Turkijos Respubliką buvo siunčiama civilinės saugos tarptautinės pagalbos teikimo komanda, tačiau jos patirtos išlaidos (77,6 tūkst. eurų) nebuvo kompensuotos, nes Vyriausybės rezerve lėšų likutis buvo nepakankamas, o Valstybės rezervo įstatymas nesudarė prielaidų šias išlaidas padengti iš valstybės rezervo lėšų. Pagal Valstybės rezervo įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 3 punktą **valstybės rezervas gali būti naudojamas pagalbai kitoms valstybėms suteikti** pagal galiojančias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba **kai kitos valstybės** ar tarptautinės organizacijos **pateikia prašymą suteikti pagalbą materialiniais ištekliais**, arba pagalbai Lietuvos Respublikos piliečiams užsienyje krizės ar ekstremaliosios situacijos atvejais. Dėl tokios nuostatos susidaro situacija, kai civilinės saugos tarptautinei pagalbai, teikiamai pagal užsienio valstybės prašymą ne materialiniais, o žmogiškaisiais ištekliais (t. y. siunčiant pagalbos komandą ar ekspertus) negali būti naudojamas valstybės rezervas (išskyrus atvejus, kai su ta valstybe sudaryta tarptautinė sutartis dėl pagalbos teikimo).

4.3. Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas (20 ir 21 straipsnio pakeitimas)

Atsižvelgiant į valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, taip pat valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių ir viešųjų įstaigų, kurios Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotos atlikti viešąjį administravimą, teikia viešąsias paslaugas ar atlieka kitas įstatymuose nustatytas funkcijas, statutinių įstaigų ir kitų biudžetinių įstaigų, regionų plėtros tarybų analitikos ir strateginių procesų valdymo, atliekant jų nuostatuose nustatytas funkcijas, poreikius gauti valstybės duomenis iš Valstybės duomenų agentūros sprendimų priėmimui arba atlikimui veiksmų, sukeliančių teisinės pasekmės, bei praktikoje kylančias problemas, kuomet Valstybės duomenų agentūra negali teikti valstybės duomenų dėl Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymo 20 straipsnio 7 dalyje esančio apribojimo, atsisakoma šio apribojimo šio įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 6–8 punktuose nustatytų tikslu atžvilgiu.

Taip pat žr. aiškinamojo rašto 4.1.9 punktą.

4.4. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas (2, 5, 8, 13 straipsnių ir penktojo skirsnio pakeitimas)

Siūloma mažinti teisinių režimų, kurie gali būti įvedami gresiant ar susidarius krizėms ar ekstremaliosioms situacijoms (jų yra trys: krizė, ekstremalioji situacija ir ekstremalioji energetikos padėtis) atsisakant ekstremaliosios energetikos padėties kaip atskiro teisinio režimo. Šis režimas nustatytas Energetikos įstatyme, tačiau savo esme dubliuoja ekstremaliosios situacijos teisinį režimą. Pagal siūlomus pokyčius ekstremalioji energetikos padėtis atitiktų ekstremaliają situaciją energetikos sektoriuje. Tokiu būdu būtų optimizuotas teisinių režimų skaičius ir mažinama fragmentacija.

4.5. Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymas (4 priedo pakeitimas)

Siūloma papildant Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priedą, įtraukti PAGD perspėjimo sistemos techninę ir programinę įrangą į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą, taip suteikiant jai deramą statusą ir sudarant sąlygas, kad perspėjimo sistema būtų apsaugota nuo galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių.

Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbūs įrenginiai ir turtas skirstomas į dvi rūšis: nacionaliniam saugumui užtikrinti *strateginę reikšmę* turinti infrastruktūra ir nacionaliniam saugumui užtikrinti *svarbią reikšmę* turinti infrastruktūra. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Nacionaliniam saugumui užtikrinti

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. vasario 8 d. nutarimas Nr. 73 „Dėl tarptautinės pagalbos suteikimo Turkijos Respublikai“

svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priedo 1 punktą nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinčiai infrastruktūrai yra priskirta ir kita panašaus pobūdžio ryšių, programinė įranga ir informacinių technologijų sistemos (pvz., Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio tinklas, valstybės įmonės Registrų centro informacinių technologijų techninė ir programinė įranga), atitinkamai siūloma ir PAGD perspėjimo sistemos techninę ir programinę įrangą priskirti nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinčiai infrastruktūrai.

Akcentuotina, kad tinkamas visuomenės perspėjimas laiku apie įvykius, ekstremaliuosius įvykius, ekstremaliąsias situacijas, krizes yra susijęs tiek su visuomenės, viešuoju saugumu, pasirengimu valdyti krizes, tiek ir su valstybės suverenumo, teritorijos vientisumo ir nepriklausomybės apsauga (užtikrinimu), todėl atsižvelgiant į pasikeitusį grėsmių, pavojų ir rizikų veiksnių nacionalinio saugumo interesams kontekstą, visuomenės perspėjimo funkcijai vykdyti reikalingos infrastruktūros ir įrangos priskyrimas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems įrenginiams ir turtui atitiktų nacionalinio saugumo interesus. Todėl būtina užtikrinti saugesnį perspėjimo sistemai naudojamos infrastruktūros eksploatavimą. Tai realizuotina aptariamą infrastruktūrą ir įrangą, kuri naudojama perspėjimo sistemos techninių perspėjimo priemonių technologiniam (funkciniam) veikimui užtikrinti ir perspėjimo pranešimams skelbti, priskiriant nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems įrenginiams ir turtui, kaip tai apibrėžiama Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme. Siūlomas pakeitimas sudarytų sąlygas saugesniam ir patikimesniam nurodytos infrastruktūros ir įrangos kūrimui, eksploatavimui ir naudojimui pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatytus nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto fizinės ir veiklos apsaugos ir (arba) kibernetinio saugumo reikalavimus.

Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad įtraukiant įrenginius ir turtą į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą, vertinamos *grėsmės, pavojai ir rizikos veiksniai nacionalinio saugumo interesams*, kaip tai suprantama Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintoje Nacionalinio saugumo strategijoje. Kaip jau buvo minėta, Nacionalinio saugumo strategijos 11 punkte yra nustatyti šie Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesai:

1) *valstybės suverenumas, teritorijos vientisumas ir demokratinė konstitucinė santvarka*. Lietuvos Respublikos piliečių teisė laisvai rinkti savo politinius atstovus laikantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatų užtikrina gyvybingą demokratinę konstitucinę santvarką, žmogaus teisių bei laisvių apsaugą, **valstybės suverenumą, teritorijos vientisumą ir nepriklausomybę** bei yra valstybės raidos ir piliečių gerovės kūrimo pagrindas;

2) *taika, gyventojų gerovė ir saugi aplinka valstybės raidai*. Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui yra būtina jos vidaus gyvenimo sričių pažanga, užtikrinanti tvarią demografinę ir ekonominę raidą, **visuomenės saugumą** ir sveikatą, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės, visuomenės poliarizacijos mažinimą, teroro ir smurtinio ekstremizmo prevenciją, *kritinės infrastruktūros apsaugą ir atsparumą*, energijos ir kitų išteklių saugų bei nepertraukiamą tiekimą ir reikiamo valstybės atsargų rezervo užtikrinimą, **viešąjį**, informacinį ir kibernetinį **saugumą**, atsparumą korupcijai, koordinuotą valstybės **pasirengimą valdyti krizes**, švarią gamtinę aplinką ir jos tvarumą;

3) *euroatlantinės bendrijos gyvybingumas ir vieningumas*. Lietuvos Respubliką stiprina narystė NATO ir Europos Sąjungoje bei Jungtinių Amerikos Valstijų karinis ir politinis buvimas Europoje ir regione. NATO išlieka vienintelė ir esminė kolektyvinės gynybos organizacija, todėl NATO atgrasymo ir kolektyvinės gynybos stiprinimas, užtikrinant nuolatinį ir tvirtą NATO ir sąjungininkų karinį buvimą regione, yra kertinė Lietuvos Respublikos saugumo garantija. Europos Sąjunga plėtoja bendrą saugumo ir gynybos politiką, kurioje dalyvaudama Lietuvos Respublika stiprina savo saugumą ir pajėgumus. Europos Sąjunga remia Lietuvos Respublikos ir kitų regiono šalių infrastruktūros projektus, didinančius Baltijos valstybių ekonominį ir energetinį saugumą. Europos Sąjungos ir NATO gyvybingumas ir vieningumas, visų euroatlantinės bendrijos valstybių saugumas ir solidarumas yra reikšminga Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesų užtikrinimo sąlyga.

Tinkamas visuomenės perspėjimas laiku apie įvykius, ekstremaliuosius įvykius, ekstremaliąsias situacijas, krizes yra susijęs tiek su visuomenės, viešuoju saugumu, pasirengimu valdyti krizes, tiek ir su valstybės suverenumu, teritorijos vientisumu ir nepriklausomybės apsauga (užtikrinimu), todėl atsižvelgiant į geopolitinę padėtį visuomenės perspėjimo ir informavimo funkcijai vykdyti reikalingos infrastruktūros ir įrangos priskyrimas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems įrenginiams ir turtui atitinka nacionalinio saugumo interesus.

Taip pat žr. aiškinamojo rašto 4.1.5 punktą.

4.6. Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymas (38 straipsnis) ir Lietuvos Respublikos branduolinės energetikos įstatymas (7, 15, 17 ir 39 straipsniai)

Žr. aiškinamojo rašto 4.1.4 punktą. Be to, branduolinės energetikos objekto eksploatavimo pabaiga ir eksploatavimo nutraukimo pabaiga yra skirtingos veiklos ir objekto eksploatavimo pabaiga nėra tapatinama su objekto eksploatavimo nutraukimo pabaiga, todėl Energetikos ministerijos siūlymu papildoma Branduolinės saugos įstatymo 38 straipsnio 5 dalis.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. 902 „Dėl Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo Nr. I-1613 2, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 33, 34, 36, 50, 50-1 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymo Nr. VIII-1904 2 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Branduolinės energijos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1142, kuriuo irgi keičiami šio įstatymo 7, 15 ir 17 straipsniai, tad šių įstatymų pakeitimų įstatymų projektų nuostatos turėtų būti suderintos tarpusavyje.

4.7. Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksas (3, 29⁶ ir 29⁸ straipsniai)

Įvertinus pastarojo meto ekstremaliosios situacijos – gaisro Baltojoje Vokėje – valdymo, reagavimo ir padarinių šalinimo metu identifikuotą aiškios ir nuoseklios viešosios geležinkelių infrastruktūros naudojimo apribojimų nustatymo ir įgyvendinimo tvarkos gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms ar krizėms nebuvimą, identifikuotas poreikis atlikti būtinus Geležinkelių transporto kodekso pakeitimus, aprašančius infrastruktūros valdytojo veiksmus. Pakeitimo projektu siūloma:

- nustatyti teisę Infrastruktūros valdytojui panaikinti pareiškėjui skirtus pajėgumus, kurie yra reikalingi gyventojams evakuoti arba gresiančiai ar susidariusiai ekstremaliajai situacijai ar krizei likviduoti ir padariniams šalinti

- nustatyti, kad esant gyventojų evakavimo poreikiui gresiant ar susidarius krizei ar ekstremaliajai situacijai Infrastruktūros valdytojas turi organizuoti geležinkelių transporto eismą, pirmenybę teikdamas Vyriausybės, Vyriausybės kanceliarijos Nacionalinio krizių valdymo centro, ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo, savivaldybės mero ir savivaldybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro sprendimams, taip pat nustatyti, kad šiuo atveju naudojimas viešąja geležinkelių infrastruktūra suteikiamas Infrastruktūros valdytojo operatyviniais nurodymais;

- nustatyti sąlygą, kad geležinkelio įmonėms (vežėjams) taikomi apribojimai turi kuo mažiau trikdyti vežimo geležinkelių transportu paslaugų teikimą ir neturi būti taikomi platesniu mastu, negu yra būtina kilusioms grėsmėms suvaldyti.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Teigiamos keičiamų įstatymų priėmimo pasekmės nurodytos aiškinamojo rašto 4 punkte. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų įgyvendinimas netiesiogiai gerins verslo sąlygas ir jo plėtrą, nes mažins krizių ir ekstremaliųjų situacijų riziką.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios kitų įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. KVCSĮ projekte keičiami ir nauji terminai buvo teikiami vertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

1. Iki 2026 m. gruodžio 31 d. Vyriausybė turės:

1.1. patvirtinti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinų darbų, įvykių, ekstremaliųjų įvykių, ypatingų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo organizavimo tvarkos aprašą (bus tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“) (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija kartu su PAGD);

1.2. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 29 d. nutarimą Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“ (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija kartu su PAGD);

1.3. pakeisti Vartotojų aprūpinimo energija ir (ar) energijos ištekliais esant ekstremaliajai energetikos padėčiai tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 13 d. nutarimu Nr. 12 „Dėl Vartotojų aprūpinimo energija ir (ar) energijos ištekliais esant ekstremaliajai energetikos padėčiai tvarkos aprašo patvirtinimo“ (projektą rengs Energetikos ministerija);

1.4. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 558 „Dėl Konkrečių nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašo patvirtinimo“ (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija);

1.5. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimą Nr. 699 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą“ (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija);

1.6. pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimą Nr. 99 „Dėl Valstybinio gyventojų apsaugos plano branduolinės ar radiologinės avarijos atveju patvirtinimo“ (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija) ir patvirtinti valstybinį krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planą (projekto rengimą koordinuoja Nacionalinis krizių valdymo centras);

1.7. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 17 d. nutarimą Nr. 966 „Dėl Didelių pramoninių avarijų prevencijos, likvidavimo ir tyrimo tvarkos aprašo, Pavojinguosiuose objektuose esančių medžiagų, mišinių ar preparatų, priskiriamų pavojingosioms medžiagoms, sąrašo ir šių medžiagų, mišinių ar preparatų priskyrimo pavojingosioms medžiagoms kriterijų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (projektą rengs Vidaus reikalų ministerija).

2. Iki 2026 m. gruodžio 31 d. vidaus reikalų ministras (esant Vyriausybės įgaliojimui) turės patvirtinti:

2.1. PAGD perspėjimo sistemos techninės ir programinės įrangos fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimus;

2.2. asmenų, dirbančių su nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiais įrenginiais, taip pat asmenų, kuriems dėl jiems priskirtų funkcijų ar pavesto darbo būtų suteikta teisė be palydos patekti prie PAGD perspėjimo sistemos techninės ir programinės įrangos ar priimti sprendimus dėl šios infrastruktūros funkcionavimo, einamų pareigų sąrašą.

Vidaus reikalų ministras iki 2026 m. gruodžio 31 d. taip pat turės patvirtinti valstybės lygio detalų gyventojų evakavimo planą.

3. Iki 2026 m. gruodžio 31 d. PAGD direktorius turės:

3.1. nustatyti priedangų ir kolektyvinės apsaugos statinių skirstymo pagal jų suteikiamą apsaugą gyventojams į tris lygius tvarką;

3.2. patvirtinti metodines rekomendacijas dėl slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių, priedangų ir civilinės saugos pagalbos punktų poreikio nustatymo, jų parinkimo, pažymėjimo, parengties organizavimo, paruošimo naudoti ir naudojimo;

3.3. nustatyti valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų atliekamo galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo tvarką;

3.4. patvirtinti krizių valdymo ir civilinės saugos mokymo programas;

3.5. pakeisti Perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją priemones, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją tvarkos aprašą, patvirtintą PAGD direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. 1-230 „Dėl Perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją priemonių, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją tvarkos ir Gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų informavimo ekstremaliųjų situacijų valdymo klausimais tvarkos aprašų patvirtinimo“;

3.6. pakeisti Gyventojų švietimo civilinės saugos klausimais tvarkos aprašą, patvirtintą PAGD direktoriaus 2024 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. 1-183/2024 (1.4 E) „Dėl Gyventojų švietimo civilinės saugos klausimais tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.7. patvirtinti parengties pareigūnų tinklo veiklos nuostatus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Keičiamiesiems įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Artimiausiais 3 biudžetiniais metais nenumatoma sutaupyti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų.

Iš Lietuvos valstybės rezervo gali reikėti kasmet apie 100 000 eurų išlaidoms, susijusioms su civilinės saugos tarptautinės pagalbos teikimo komandų operacijomis užsienyje (darant prielaidą, kad ši komanda į operacijas užsienyje bus siunčiama vidutiniškai kartą per metus), padengti (žr. aiškinamojo rašto 4.2 p.).

14. Rengiant įstatymų projektus gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant įstatymų projektus specialistų vertinimų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Krizių valdymas“, „civilinė gynyba“, „civilinė sauga“, „priedangos“, „civilinės saugos pajėgos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.
